

Neža Urbiha, *Homemaker*

V svoji umetniški praksi se Neža Urbiha ukvarja z medčloveškimi odnosi in razmerji (ne)moči med posamezniki, prisotnimi v njenem življenju. Večina njenega dosedanjega dela je v mediju slikarstva, ki ga v zadnjih delih postopoma dopolnjuje in razširja: dvodimenzionalnost slike formalno in vsebinsko prenese v prostorsko postavitev. V njenem delu se ponavlja motiv lutke, ki ga vidimo na slikah, nato pa kot objekt. Kot slednje, lahko lutko (iz cunj) asociiramo z otroštvom, vendar je v delu in razmišljanjih avtorice ta veliko več kot zgolj igrača.

Njena ambivalentna vloga se izraža tako v dominantni kot tudi v podrejeni vlogi. Na prvi pogled je lutka iz cunj v vlogi obvladljivega objekta. Pri samem procesu dela umetnica lutko najprej izdelava (sešije), nato pa jo v različnih pozah in situacijah naslika oziroma portretira. Kot šivalka lutke je v poziciji moči, saj odloča o njenem izgledu in funkciji. Ko jo upodablja pa ustvari obrat: lutko subjektivira in s tem preizprašuje svoj odnos do bližnjih, empatijo, avtonomijo, željo po obvladovanju situacije ter hkrati tudi strah pred manipulacijo in odgovornostjo, ki prihaja z močjo.

Na aktualni razstavi se umetnica predstavlja z delom *Homemaker* (2023), ki predstavlja premik od slikarskega izraza k prostorski postavitvi. To sestavljajo avtorska tapeta ter objekti - škatle, od katerih jih pet vsebuje lutke, nekatere pa so prazne. Vsaka lutka je namenjena dnevu, ki ga umetnica ne preživi s svojimi najbližjimi; bodisi partnerju, staršem, sestri dvojčici ali prijateljici (pet oseb, zato pet škatel). Tako na ironičen način – čas, ki ni bil preživet z naštetimi posamezniki, je bil namreč namenjen izdelavi lutke – izpostavi izgubljeno možnost trenutka, doživetega s sočlovekom. Manko umetnica materializira v sešiti lutki, ki jo personificira, nato pa jo podari bližnji osebi s katero srečanje in druženje spodleti. S fiktivnim poklonom vsake izmed dvainsedemdesetih lutk namreč želi poustvariti občutek bližine, vendar s kopičenjem cunjastih figuric, te izgubljajo na svoji vrednosti ter prejemniku postajajo ekscesne in odvečne. Vzorčasta stenska tapeta ustvarja vzdušje domačnosti, saj učinkuje kot stiliziran travnik, kjer pogled od blizu v rožah razkrije podobe (portrete) lutk, spokojnost pa je prekinjena z vizualnimi razpokami, ki jih umetnica doseže z aktom trgiranja tapete. Razbita enotnost razkrije ranljivost, negotovost in praznino, ki sta prisotni v odraščanju mlade osebe ter o umeščanju njene identitete v družinsko, platonsko-romantično in poklicno okolje. Mehke forme in spolno kodirana barvna paleta pa dodatno izpostavljata razmislek o mestu in vlogi ženske v različnih življenjskih strukturah, odnosih in življenjskih obdobjih.

Kot dodaten element je v postavitev dodana tudi šatulja v kateri je medaljon s kopijami slikarstega avtoportreta in portreta lutke. Na ta način dodatno poudari vprašanje lastne pozicije, artikulacije jaza, ki se oblikuje preko zrcalne podobe oziroma portreta. Medaljon je osebni artefakt namenjen ohranjanju spomina in čustev, šatulja pa izpostavlja njegovo pomembnost nasproti razstavljenim kartonastim škatlam, ki kažejo na shranjevanje, kopičenje objektov. Te nas namreč spominjajo na domače kleti, podstrehe, garaže in druge prostore, v katerih kopičimo številne, (nekdanj) pomembne osebne predmete, nosilce spominov, ki pa sčasoma postanejo pozabljeni, njihova dejanska vrednost pa vprašljiva.

Eva Jamnik, Jadranka Veljić

Neža Urbiha (2000) zaključuje magistrski študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je leta 2022 tudi diplomirala. Deluje predvsem na področju slikarstva, grafike in prostorske instalacije. Skozi različne medije, ki jih pogosto kombinira s tradicionalnimi ročnimi deli, se ukvarja s tematikami domačnosti ter bližnjih medsebojnih odnosov, predvsem dinamike med njihovo realnostjo in reprezentacijo ter implicitnimi dinamikami moči, ki v njih vznikajo. Dela tudi kot novinarka na Radiu Študent, kjer se ukvarja predvsem s kulturnim novinarstvom, likovno kritiko in umetnostno teorijo. Poleg samostojne prakse deluje tudi v umetniškem kolektivu BRAVO. Samostojno je razstavljalna na skupinskih razstavah Ponjava (2024) in Parkplac v Mali galeriji BS. Sodelovala je tudi v projektu Prijatelji kolektiva Pita Projekt, ki je bil predstavljen v Industri v Brnu na razstavi Selling out.